

Taksim Meydanı Projesi: Çözüm mü Karmaşa mı?

Dişhekimi

Önder İstanbullu

istanbulluonder@hotmail.com

Meydanlar buldukları kentlerin kalbi, toplumsal yaşamın örgütlendiği yegane alanlardır. Taksim Meydanı da İstanbulluların ve yolu Taksim'den geçen milyonlarca kişinin çeşitli amaçlarla "bulduğu" simgesel bir mekândır. Geçmiş ve geleceğiyle kentin aynası olan bir meydanın; üzerinden geçen kişilere, burada yaşayan, çalışan, okula giden, yılbaşını kutlayan, anma günleri için toplanan, muhalefetlerini burada dile getiren kentlilere sorulmadan planlanması düşünülemez. Çünkü böyle bir alanda yapılacak her türlü uygulama için toplumsal kabul gerekir.

Bir kentin hatta ülkenin tarihi için dönüm noktaları "meydanlardan" okunur. Sevincin, hüznün, kimi zaman öfkenin sahneleridir meydanlar. İstanbul için de Taksim Meydanı böyle özel ve önemli bir anlam ifade etmekte. Son dönemde Taksim Meydanı bizler "yaylaştırma projesi" olarak lanse edilen bir projeye gündemimizde.

Proje nasıl gündeme geldi?

Proje, 2011 Eylül'de İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından oybirliği ile onaylanmış ve

İstanbul 2 Numaralı Koruma Kurulu tarafından 10 Ocak 2012'de yine oybirliğiyle kabul edilmiş. Beyoğlu Kentsel Sit Alanına ait Uygulama Amaçlı İmar Planı, 2011 yılının ilk aylarında onaylanmış. Bu plan üzerinde Taksim Meydanı'ndaki yaya kullanımını pekiştiren ve Gezi Parkı'nı meydanla bütünleştirebilecek bir vizyon var. Fakat bugün bu planı tamamen yok sayan bir Meydan düzenlemesi tartışılmakta. 14 Şubat 2012'de askıya çıkan planlar, sadece Taksim Meydanı'na çıkan yolları belirli noktalarda yeraltına alan bir ulaşım şeması. İddia edildiği üzere bir yayalaştırma projesinden çok bir ulaşım, kavşak projesi görünümünde. Bu da araç trafiğinin kontrolü güç bir biçimde artacağını gözler önüne seriyor.

Meydan vurgusunu üzerindeki yaya kullanımını ve kamusal fonksiyonuyla pekiştirecek, Gezi Parkı, İstiklal Caddesi, AKM Binası ve Talimhane bölgesini Meydanla bütünleştirmeyi hedefleyen bir kentsel tasarım projesi ile mevcut tüm sorunlarından arındırılmış bir Taksim Meydanı kurgulamak mümkün. Ancak bunun Taksim'in esnafı, ziyaretçisi ve yaşayanı ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir.

dir. Meydan ve park ilişkisini güçlendirecek bir kentsel tasarım yaklaşımı ile kullanım elbette pekiştirilebilir, bu yönde bir ihtiyaç olduğu söylenemez. Aksi halde uygulamaya geçecek her proje kent hakkını, kent demokrasisini tanımayacaktır, üzerinde tartıştığımız ve uygulamasına başlanan projede olduğu gibi.

Taksim projesinde tartışma noktaları

Taksim ve çevresi, ilgili meslek odaları, bilim insanları ve uzmanlara danışılmadan tek bir kurumun elinden çıkararak dönüştürülmekte ve meydanın sembolik anlamı, tarihsel imgesi yok olmakta. Bundan sonra meydandan görünen kent ile kentin gördüğü meydan asla aynı olmayacak. En başta kentlilerin yaşam alanları etkilenenecek. Konuyla ilgili olarak Mimarlar Odası Hukuk Bürosu'ndan Avukat Can Atalay projede dikkatleri çeken noktalara şöyle değiniyor:

*Bu projeye göre Cumhuriyet Meydanı'ndan Tarlabası'na ve tersi istikametinde trafik meydanının altında olacak, üstte herhangi bir trafik olmayacak, birinci olarak yapılmaya çalışılan şey bu. İkinci olarak ise Taksim Gezi Parkına bir Topçu Kışlası inşası düşünülüyor. Üçüncü olarak çizmelerden anlaşıldığı kadarıyla ve söyledikleri kadarıyla Maksem'in arkasında 1979'dan bu yana cami yapılmaya çalışılan yerle ilgili bir hazırlık olduğudur.

*AKM'den Maksem'e, Gezi Parkı'ndan bütün o Sıraselvilerdeki alanı kentsel sit alanı olarak tescil eden bir kurul kararı mevcut. Yani AKM'nin cephesi, AKM'nin kendisi, Atatürk Anıtı, İstiklal Caddesine giden giriş, Maksem ve Gezi Parkından oluşturduğu bütün, 99'dan itibaren kültür varlıkları olarak tescil edilmiş durumda. 2009'da Beyoğlu'nda koruma amaçlı bir imar planı yapıldı. Koruma amaçlı imar planının Taksim açısından Taksim Camisine ilişkin hükümleri de vardı. Mimarlar Odası planın tamamına, Şehir Plancıları Odası da bir kaç hükme ilişkin olarak dava açtı. Her iki dava da reddedildi. Mimarlar Odası'nın açmış olduğu davada bilirkişi raporu planın ne kadar hukuka aykırı olduğunu anlattı fakat sonuç bölümünde planın şehircilik ilkelerine ve planlama tekniklerine uygun olduğunu söyledi ve sonuç olarak dava reddedildi. Fakat Şehir Plancıları Odası'nın açmış olduğu davada çok daha ilginç bir şey oldu, çok ayrıntılı bir bilirkişi raporuyla Taksim Camisi'nin neden orada bulunmaması gerektiğini çok teknik gerekçelerle izah eden rapor geldi dosyaya. Mahkeme o dosyada böyle bir rapor bulunmasına rağmen Mimarlar Odası'nın açmış olduğu davada-

ki planın bütününe ne kadar şehircilik ilkelerine ve planlama tekniklerine aykırı olduğunu anlatan ama sonuç bölümünde hukuka uygundur diyen bilirkişi raporunu gerekçe göstererek davayı reddetti. Taksim Camisi ile ilgili durum budur.

*Meydanla ilgili olarak Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi Nazım İmar Planı diye bir plan kabul edildi. Şu an üzerinde konuştuğumuz plan budur, bu planla ilgili de dava açtık. Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası ve Peyzaj Mimarları Odası beraber açtı. Bu dava görüşülüyor, şu an hala devam ediyor, bilirkişi ücreti yatırıldı, keşif günü bekliyoruz.

*Koruma amaçlı nazım planlarının tanımında, yürürlükteki hukuk tanımında, yasada ve ilgili yönetmeliklerde açık bir şekilde 'bütüncül olarak

Şantiye fotoğrafları:
Onur Erem

planlanması' gerektiği söylenir. Yani Beyoğlu'nun bütünü gözetilerek, ayrıntılı yapılan araştırma, analiz ve sentez sonucunda plan yapılacak. Oysa şu an Beyoğlu'nun bütünü yapılmıyor, alan ayrılarak ayrıca planlanıyor. Dün öyleydi bugün böyle, akşam yattım sabah kalktım karar değiştirdim olamaz. Bu yıllarca üzerine kafa yorulacak, varılacak sonuç üzerine planlanacak bir meseledir. Birinci mesele bu. Yani şu an yürürlükteki planın hukuka aykırılığını, gerekli araştırmalar yapılmadan tesis edildiğini ve bütüncül olmadığını, çevrenin bütününe nasıl etkide bulunacağını çözemediğini açık bir şekilde ortaya koyuyor. İkincisi ağaçlarla ilgili, cadde bo-

almayı düşünüyorsunuz? Bu önlemler konusunda tarafımızı bilgilendirin". Bir gün sonra Kültür Bakanı'nın Arkeoloji Müzesini aradığı söyleniyor ve bugünkü hal itibarıyla çeşitli iş makineleri var. İş makinelerinin başında gözlüklerini takmış bir halde bir takım arkeologların, arkeolojik eser var mı yok mu, bunu araştırmaları bekleniyor. Ancak bunu beklemeleri gerekirken iş makineleri kazı yapmaya başladı bile...

*Ulaşım planlaması açısından bakıldığında tünel açılarak yer altına alınacak ve ulaşımı rahatlatılacak bir uygulama uzun vadede trafik yoğunluğunu azaltmaktan çok artıracaktır. Bu konuda yaklaşık son 50 yılda yapılan araştırmalar, trafiği rahatlatılan yolların kapasitelerinin kısa zamanda dolduğunu ve hatta öncesine oranla daha çok trafik çektiğini, kıskırtılmış bir talep doğurduğunu göstermiştir. Bunun örneklerini İstanbul'da birinci ve ikinci köprüde yaşadık. Şimdi tartışılan (ve temelleri atılmakta olan) 3. Köprü ve Karayolu Tüp Geçişi de aynı sonuçları yaratmaktan öteye gidemeyeceklerdir. Bu nedenle Taksim'de açılacak ve trafiği yer altına alacak benzer bir tünelden farklı sonuçlar beklenmemelidir.

*Burada son olarak mesele şudur, alanı paravanlarla çevirdiler. Orada iş yeri sahibi insanlar var. Kira sözleşmesiyle orada bulunuyorlar. Bu insanları buradan tahliye etmeden, hiçbir dayanak olmadan, orayı şantiye alanı yapıp esnafı hapsedtiler. Ardi ardına iflaslar yaşanıyor. Önemli sayıda insan işsiz kaldı. Taksim Gezi Parkı'nı bir bütün olarak şantiyeye çevirdiler değil mi? Meydandan bakınca görülüyor. Hiçbir hukuki dayanağı yok. Komisyon karar vermemiş, sen orayı ne hakla ve hangi hadle şantiye yapıyorsun? Hukuka aykırı dediğim esas olarak

yundaki ağaçlarla ilgili komisyona iletilen kararlar beklenen bir karar var. Üçüncüsü, Gezi Parkı'yla ilgili komisyon kararı yok. Dördüncüsü, arkeoloji müzesi ile ilgili bu arkeolojik tetkikler yapılmadan kazıya başlandı.

*Mimarlar Odası olarak Arkeoloji Müzesine şu soruları sorduk: "Kurul kararı size bir yükümlülük yüklüyor, ne önlem aldınız? Daha başka ne önlem

bu çerçevede.

*Taksim Meydanı ve Taksim Gezi Parkı korunması gereken bir kamusal alan. Gezi Parkı mevcut özellikleriyle ele alındığında alanın Meydan ile ilişkisi zayıf, işlek yollar ve terminallerle çevrilmiş izole bir park durumunda. Meydan ve park ilişkisini güçlendirecek bir kentsel tasarım yaklaşımı ile kullanım elbette pekiştirilebilir, bu yönde bir ihti-

yaç olduğu söylenebilir. Fakat Kışlayı yeniden inşa etmek, Meydan özelliğinin kaybolmasına, parkın yok olmasına neden olur.

*Beyoğlu bölgesinde oldukça yüksek bir yapı yoğunluğu var ve Taksim Gezi çevredekı tek büyük açık alan. Olası bir depremde çadır alanı olarak da kullanılabilir alanı yeniden yapılaşmaya açmak sakıncalı. Buraya inşa edilmesi planlanan Kışlanın bir kültür merkezi ve sanat galerisi olarak hizmet vereceği söyleniyor ancak o ihtiyacı karşılaması için bir binamız var zaten: AKM. Fakat yıllardır faal değil. AKM'yi, Taksim Sahnesi'ni ve Emek Sineması'nı yaşatarak kültür ve sanat mekanları için duyulan ihtiyacı sağlamak mümkün. Bunlara sahip çıkılmazken bu ihtiyaç üzerinden Kışla için gerekçe oluşturulması da kamuoyunu yanıltan bir yaklaşım.

Kent yalnızca üzerinden rant elde edilebilecek sosyo-ekonomik ve mekansal bir oluşum değil içinde barındırdığı insanlara yüksek kalitede bir yaşam sunması gereken bir mekandır. Yüksek yaşam kalitesi ise kentteki otel, AVM ve özel oto sayısı ile ölçülmez. İnsanların konut, çalışma, eğitim, sağlık, ulaşım, kültür ve sanat servislere ve yeşil alanlara adil bir şekilde erişebildiği, özgürlükleri ve alternatifleri içinde barındıran bir yaşam alanı sunar.

Tüm bu anlatılan, dikkat çekilen hususlar göz önüne alındığında görünen o ki Taksim Meydanı için müşterek "iyi" gözetilmeden girilmiş bir proje uygulanmakta. Oysaki İstanbul'u İstanbul yapan bu simgesel meydan için her türlü girişim, ortak bir kabul görmeli. Ne yazık ki birçoğumuzun farkında olmadığı, belki de onayladığı bu projeye tarihi dokusu bozulmuş, trafik kargaşasıyla cebelleşen bir Taksim Meydanı bırakacağız çocuklarımıza.

Bir kentin hatta ülkenin tarihi için dönüm noktaları "meydanlardan" okunur. Sevincin, hüznün, kimi zaman öfkenin sahneleridir meydanlar.

